

Jaén és vidéke: reneszánsz városok az olívák földjén

Mai utazásunk Jaén tartományba vezet. Mivel úticélunk meglehetősen távol van a Costa del Sol-tól, mindenképpen indokolt Jaén-ban megszállni. Mi két éjszakát töltötünk a városban és csak a harmadik nap délelőtt vezettünk kényelmesen vissza a „bázisra”.

Jaén-ra is igaz, hogy „már a föníciaiak meg a rómaiak...”. A föníciaiak kb. 2700 évvel ezelőtt telepedtek meg ezen a vidéken és kezdtek el olívát termeszteni. Mai napig ez a tartomány az olíva „fővárosa”. A város és a régió szempontjából kiemelkedő esemény volt a viszonylag korán, már 1246-ban bekövetkezett rekonkvizta. Onnantól Jaén volt a mórak elleni harc egyik központja. Nem véletlen, hogy a mai tartomány neve egészen 1833-ig „Santo Reino” volt Kasztílián belül.

A kb. háromórás utazás után dél körül érkezünk meg Jaénba és a rendelkezésre álló délután pont elég a három legfontosabb látványosság megtekintésére. A kirándulást célszerű a Katedrálisnál kezdeni, ami az egykori mór mecset helyén áll. A ma is álló katedrális építését csak 1540-ben kezdték meg és csak 1724-ben fejezték be. Nem véletlen tehát, hogy keverednek benne a gótikus, reneszánsz és barokk

elemek. A legfontosabb építész Andrés de Vandelvira volt, aki a spanyol reneszánsz építészet egyik meghatározó szereplője volt. Figyelemre méltók a kupola, a kórus, a főoltár és különösen a sekrestye.

Három kép a katedrális belsejéről:

A katedrálisól észak-északnyugat felé haladva, a Calle Maestra-n keresztül kb. 15 perces sétával érjük el a Centro Cultural Banos Arabes-t, amely a Palacio de Villardompardo alagsori szintjén található.

A fürdő – amely a XI. századból származik – a maga nemében a legjobb állapotban megmaradt arab fürdő Spanyolországban.

Fennmaradtak az öltöző, a meleg, hideg és forró vizes medencék is. A fürdőszint a palota építésekor – a XV-XVI. századok során – betemetésre került és csak 1913-ban fedezték ismét egy bővítési munkálat során. A palota felsőbb szintjein népművészeti múzeum működik.

A városból autóval vagy taxival tudunk felmenni a város fellegvárához, a Castillo de Santa Catalina-hoz. A városnézés fáradalmait kipihenendő, célszerű legelőször betérni az itt található elegáns Parador-ba egy kávéra vagy sörre. A legenda szerint – amire semmilyen tárgyi bizonyíték sincs – a várat Hannibál utasítására kezdték el építeni. Az viszont már biztos, hogy az első erődítményt a mórok építették a Cordobai

Kalifátus idején (a VIII. századtól kezdve). A XI-XII. századokban a mórok kibővítették a várat és az több ostromnak is ellenállt, míg végül 1246-ban ibd al-Amar emír rákényszerült a város feladására.

Az eredeti mór erőd helyén 1965 óta a Parador (elegáns szálloda) áll, míg a most látható stratégiaiul fontos végvárat a rekonkvizta után építették a Katolikus Királyok. A vár mai nevét alexandriai Szent Katalinról, egy IV. századi keresztény mártírról kapta. A várból szép kilátás nyílik a városra és a végtelennek tűnő olíva ültetvényekre.

Ennyi látnivaló szerintem egy napra bőven elég, de azért megemlítem, hogy Jaen-ban számtalan egyéb mór és keresztény emlékmű, templom található, amelyek feltalálását és megtekintését szorgalmi feladatként ajánlom a Kedves Olvasó figyelmébe.

Itt érdemes szólni arról, hogy mi kétszer is a Hotel Infanta Cristina-ban szálltunk meg, ami egy tisztességes, polgári szálloda. Ugyanakkor komoly hátránya, hogy kb. 10-15 perces autóútra található a centrumtól. Harmadszorra biztosan egy központibb fekvésű szállodát keresnék.

Másnap a reggeli után kényelmesen ismét útra kelünk. Úbeda 57 km-re található Jaéntól. Utunk szinte végig hatalmas olívaültetvények között vezet.

Úbedát is korán, már 1233-ban visszafoglalták a spanyolok a móroktól. Geostratégiai helyzetének köszönhetően a későbbiekben is nagy szerepet játszott a rekonkviztában. A mezőgazdaságnak, a kereskedelemnek és a királyságtól kapott kedvezményeknek (pl. nagyfokú autonómia) köszönhetően gyorsan nőtt a gazdasága, ami egy erős és gazdag polgárság, valamint nemesség kialakulását tette lehetővé a XIV-XV. századba. Ebben az időben Úbedának már 18.000 lakosa volt, amivel az egyik legnépesebb városnak számított az akkori Spanyolországban.¹ (2017-ben a lakosok száma 35.000.)

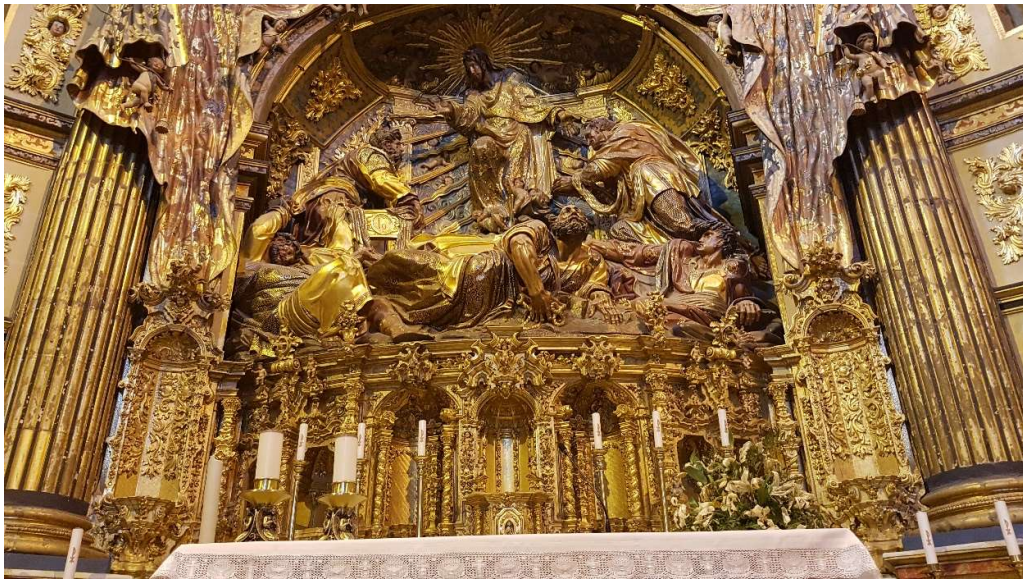
Úbeda fénykorát a XVI. században élte. Kiemelkedő szerepe volt ebben Francisco de los Cobos-nak, aki – többek között – I. (V.) A Károly császár államtitkára volt. Ő honosította meg a művészetek szeretetét és a város hamarosan olyan lett, mint egy olasz hercegi udvar. Paloták sora nőtt ki a földből, főleg Andrés de Vandelvira (őt már Jaénban is megemlítettem) és követőinek tervei alapján. Így vált Úbeda a spanyol reneszánsz egyik központjává.

Eme rövid, de fontos bevezető után parkoljunk le. Ideális esetben próbáljunk a Calle Redonda de Miraflores-en megállni (lehetőleg minél közelebb a Plaza de Santa Lucia-hoz). Innen pár lépés sétával eljutunk a Santa Capilla del Salvador-hoz². A kápolna építését a fent említett Francisco de los Cobos rendelte meg családi temetkezési hely számára. A terveket Diego de Siloé készítette, míg a kivitelezésben részt vett Andrés de Vandelvira és Estebean Jamete francia szobrász. A kápolna – különösen annak gazdagon díszített homlokzata – a spanyol reneszánsz építészet csúcspontja.

---

¹ Forrás: Wikipedia

² Plaza Vásquez de Molina. Nyitva tartás: H-Cs: 9:30-14:30 és 16:30-19:00, P-Sz: 9:30-15:00 és 16:30-19:30, V: 11:30-15:00 és 16:30-19:30. Spanyol-angol nyelvű honlap: <http://www.fundacionmedinaceli.org/monumentos/capilla/index.aspx>

A Plaza Vázquez de Molina a város legfontosabb tere, ahol a Santa Capilla del Salvador mellett még legalább három épület kiemelt figyelmet érdemel. Közvetlenül a kápolna mellett áll a Palacio del Deán Ortega. A palota a XVI. század közepén épült, 1929. óta állami luxus szálloda (parador) üzemel benne. Feltétlenül nézzük meg a palota belső udvarát is.

A tér kápolnával szemközti oldalát a Palacio de las Cadenas foglalja el, amit Juan Vázquez de Molina, Francisco de los Lobos unokaöccse és II. Fülöp államtitkára építtetett magánpalotaként, „természetesen” reneszánsz stílusban a XVI. században. 1850. óta itt székel az Önkormányzat. A pincében a spanyol reneszánszt bemutató „orientációs kiállítás” tekinthető meg.

A tér negyedik oldalát a Santa Maria de los Reales Alcázares foglalja el. A templom a korábbi mór mecset helyén épült, nem sokkal a város visszafoglalása után, eredetileg gótikus-mudéjar stílusban. A fő homlokzatot a reneszánsz idején teljesen újra építették.

Amikor 2011-ben egy júniusi vasárnapon először látogattam a városba, pont Úrnapját³ ünnepelték nagy körmenettel és rengeteg utcai virágdíszítéssel.

³ Az úrnapja (latinul Festum Eucharistiae, Solemnitas Corpus Domini, spanyolul Corpus Christi) katolikus főünnep az Eucharisztia tiszteletére, teljes nevén az Úr Szent Testének és Szent Vérének ünnepe. (Forrás: Wikipedia) Hivatalosan mindig csütörtökre esik (2018-ban május 31.), de a körmenetet Úbeda-ban a következő vasárnap délelőtt tartják (2018-ban tehát június 3-án).

Úbeda főteréről a Calle Juan Montilla felé sétáljunk tovább. Rögtön a 4. szám alatt megint egy ragyogó reneszánsz palotára bukkanunk, neve Palacio Vela de los Cobos⁴.

Mindenképpen érdemes megszervezni a meglátogatását, mert kevés XVI. századi reneszánsz palota őrizte meg ilyen kiváló állapotban a korabeli bútorokat, berendezést is.

„Természetesen” ezt a palotát is Andrés de Vandelvira tervezte.

Sétáljunk tovább előre pár percet a Calle Juan Montilla folytatásán, a Calle Real-on. A Calle Juan Pasquau sarkán álló reneszánsz Palacio de los Condes de Guadiana-ban (balra a fényképen) ma hotel (Palacio de Úbeda) és egy nagyon hangulatos kávézó-étterem található benne (bejárat a Calle Real felől), ami határozottan ajánlható a mostanra bizonyára megfáradt turistának.

⁴ <http://ubedaybaezaturismo.com/place/palacio-vela-de-los-cobos/> Kizárólag előzetes telefonos időpont egyeztetés alapján látogatható: +34 953 757 916.

Úbeda-i látogatásunk utolsó ajánlott állomása a Sinagóga del Agua (Calle Roque Rojas 2.).

A zsinagóga alapesetben csak spanyol nyelvű vezetéssel látogatható. Egyéb nyelvű vezetést és különösen annak időpontját célszerű előre e-mailben⁵ egyeztetni. (Amennyiben ezt elmulasztanánk, érdemes konkrét időpontra szóló jegyeket a kávézás előtt megvásárolni.)

A középkori zsinagóga évszázadokra feledésbe merült és csak a 2000-es években, egy fodrászműhely átalakítása közben fedezték fel újra. Érdekes, hogy több szintje és terme is látogatható; a zsinagóga központi terme mellett például a rituális fürdő, a raktárak és a női galéria is.

⁵ sinagoga@artificis.com .

Mai kirándulásunk második állomása Baeza, Úbeda-tól mindössze 9 kilométerre. Ne sokat gondolkozzunk, hanem parkoljunk le az Aparcamiento Público Municipal-ban.⁶ Baeza-nak mindössze 16 ezer lakosa van, de ezzel valószínűleg itt az egyik legmagasabb az 1000 lakosra „eső” műemlékek, történelmi emlékek száma. Ezeket most terjedelmi okokból nem fogom felsorolni, de párat megemlítek.

A parkolóból kijövet sétáljunk el a Plaza Santa Cruz felé. Az utca jobb oldalán azonnal feltűnik a Palacio Jabalquinto, Baeza talán legemblematisabb épülete. A XV. században épült késő gótikus („gótico flamígero”, angolul „flamboyant”) stílusban, ami már a reneszánsz közvetlen előfutára volt. 1720-tól papi szemináriumi épület volt, 1992. óta a baeza-i nyári egyetem székhelye.

Pár lépéssel tovább a Santa Cruz templommal találkozunk, ami Baeza egyetlen román stílusú emléke.

Tovább haladva a Plaza de Santa Maria-ra érünk, aminek a közepén az impozáns Santa Maria kút áll, ami egy diadalívet formál. A kút a helyi tanács II. Fülöp tiszteletére emeltette, abból az alkalmából, hogy 1564-ben az ivóvíz vezeték elérte a várost.

⁶ A Google térképen Parking Baeza a neve és fizikailag a Calle Compania 7. szám alatt található.

A fenti képen a kút mögött az Antiguo Seminario Conciliar de San Felipe Neri épülete látható. A XVI. században épült barokk stílusban és jelenleg szintén az egyetemhez tartozik.

A tér másik oldalán a Katedrális magasodik. A jelenlegi, részben gótikus, részben reneszánsz épületet 1529-ben kezdték el építeni Vandelvíra tervei alapján és felügyelete mellett.

A mai templom helyén korábban mecset állt, azt megelőzően pedig – időbeni sorrendben – egy római, majd később egy vizigót templom.

A Plaza de Santa Maria felől egy monumentális lépcső vezet fel az oldalsó főbejárathoz. (A turistabejárat jobbra van, a sarkon túl.)

A templom belsejére egy igazi stíluskavalkád jellemző: a gótikus, reneszánsz elemek mellett a főoltárnál már megjelenik a barokk is.

A képen a Katedrális belső udvara.

Rövid baeza-i „hivatalos programunk” itt befejeződik, bár még érdemes rövid sétát tenni a belvárosban, esetleg elsétálni a Paseo de la Constitución-ra.

Lehet, hogy kicsit „kimerítő” utunk utolsó állomása a baeza-i Oliva Múzeum⁷. Itt a nagyüzemi olíva feldolgozás technológiáját és tárgyi emlékeit tanulmányozhatjuk⁸. Az üzem (amelyet 1846-1848. között a lengyel Tomasz Franciszek Ksawery Bartmanski épített) „fénykorában” kb. 100.000 olivafa termését dolgozta fel.

Az üzem és a raktárak kívülről.

⁷ A Google térképen: Museo de la Cultura de Oliva. A baeza-i parkolótól 12,2 km-re található. Legegyszerűbben a J-3040 számú úton keresztül érjük el. Sajnos nincs pontosan jelölve, hogy az országútról hol kell lekanyarodni jobbra. Esetleg figyeljük a bal oldalon a Restaurante Castillo Torres-t és az útelágazás azt követően kb. 350 méterre lesz. A főúttól még kb. még 1200 métert autózunk a múzeum parkolójáig. A hivatalos cím: *Camino de la Laguna s/n, 23529 Puente del Obispo, Baeza, Jaén*.

A nyitvatartás (főleg a délutáni) kicsit „trükkös”.

Tavaszi	10:30h – 13:30h	16:30h – 19:00h
Nyár		17:30h – 20:00h
Ősz		16:30h – 19:00h
Ősz - Tél*		16:00h – 18:30h

⁸ Egy korábbi kirándulás során egy ma is működő családi olíva feldolgozóval ismerkedhettünk Casabermeja mellett.

Az olajtartályok és a csapok.

Balra egy régi prés.

Kirándulásunk itten befejeződik.....

Sitio de Calahonda, 2018. április 20.

Réthy Imre